

Bokrapport: **Martin Accad och Jonathan Andrews ”The Religious Other – A Biblical understand of Islam, the Qur’an and Muhammad”**

Martin Accad är en arabisk teolog verksam vid Arab Baptist Theological Seminary. Han är även professor i Islamiska studier vid Fuller Theological Seminary. Han har publicerat en rad artiklar och fungerat som redaktör av bokutgivningarna samt skrivit boken Sacred Misinterpretation. Accad har ett stort engagemang för brobyggande och fred i mötet mellan den arabiska och den västerländska kulturen och i mötet mellan Islam och kristen tro. Han är välkänd för sitt kerygmatiska förhållningssätt till mission och evangelisation.

Jonathan Andrews är en brittisk författare som har forskat och skrivit om Mellanöstern sedan 2003. Han är författare till två böcker och varit redaktör för två böcker innan The Religious Other gavs ut.

Det uttalade huvudsyftet med boken The Religious Other är att stimulera till en god teologisk förståelse av Islam. Boken består av nio kapitel som tar upp olika ämnen och varje kapitel består av en rad texter skrivna av olika författare. Texterna består av dikter, bibelutläggningar, återgivna samtal, resonerande teologiska texter och intervjuer. Texterna är hämtade från konferensen Middle East Consultation 2018 och 2019 som arrangerades i Beirut i Libanon. Konferensens innehåll har dock anpassats och arrangerats för att passa i denna antologi. Vissa kontributörer omnämns med sitt fulla namn och andra har anonymiserats av säkerhetsskäl. Bokens olika delar har totalt 32 namngivna författare som jag av utrymmesskäl inte kommer att presentera i den här bokrapporten. Boken har en tydlig evangelikal utgångspunkt vilket bland annat innebär en konservativ bibelsyn och en övertygelse om nödvändigheten av mission. Däremot utmanar delar av boken hur evangelikaler vanligtvis resonerar i mötet med muslimer.

Det första kapitlet ägnas åt att slå an ton och inriktning för boken. Det är tydligt att Accads kerygmatiska förhållningssätt till mötet med Islam är helt centralt. Jag kommer inte att redogöra för det närmare eftersom jag har beskrivit det utförligt i min bokrapport av Accads bok Sacred Misinterpretation. Med The Religious Other vill författarna uppmuntra till en teologi om Islam som undviker både demonisering och idealisering. Lite förenklat är demonisering vanligt, inte minst bland konservativa kristna med ett polemiskt eller apologetiskt förhållningssätt. Idealisering är vanligt, inte minst i liberala kretsar där man lite okritiskt kan tala om Islam som en kärlekens religion. Den här boken är ett försök att med en evangelikal utgångspunkt hitta en annan väg. Man utmanar till contextualisering och menar samtidigt att evangeliet är både radikalt och stötande och ska tillåtas vara det.

I en intressant text i inledningen av boken uppmanar den arabiske teologen Warrick Farah till adaptiv missiologi i mötet med muslimer. Utifrån postkoloniala teorier utmanar han begreppet ”muslimvärlden” som han menar är ett begrepp som endast skapar en orientalistisk stereotyp. Islam är enormt spretigt. Farah menar att vår viktigaste uppgift inte är att lära oss om Islam utan att lära oss om muslimer. Islam är helt enkelt det som våra muslimska vänner säger att det är.

Kapitel fem utforskar islams rötter, kapitel sex behandlar Koranen och kapitel sju Mohammed. Det finns flera bärande tankar som återkommer i dessa kapitel. För det första tar bokens författare stort intryck av senare historisk-kritisk forskning angående Islam. Många historiker menar att den muslimska traditionen kring Islams ursprung är otillförlitlig. En stor del av resonemanget bygger på otillförlitligheten hos haditherna som skrev långt efter Mohammeds liv med syftet att ena och konsolidera den muslimska rörelsen. Därför menar man att vi vet extremt lite om Islams begynnelse och om dess centrala person, profeten Mohammed. Författarna menar dock att Koranen troligen är den bästa källan för att förstå vem Mohammed var och hur Islam tog sin början.

Tesen som formas i boken är att Mohammeds gärning formades i mötet med judar och sekteristiska kristna med avvikande trinitetsläror. Eftersom inte Bibeln fanns på arabiska skrevs Koranen för att förmedla Mohammeds förståelse av Bibelns innehåll till araber. Inspirationen till detta kom helt och hållet från muntliga traditioner av de bibliska texterna. Utifrån detta menar man att Koranen i första hand bör förstås som en del av Bibels receptionshistoria.

När Accad skriver om den historiske Mohammed avfärdar han helt den muslimska traditionen om Mohammed. Han avfärdar även den traditionella uppdelningen av Koranen mellan delar som uppenbarades i Mecka och delarna som uppenbarades i Medina. Han menar att ett historisk-kritiskt förhållningssätt till Mohammed har två fördelar. För det första avväpnar det en polemisk inställning till Islam där man vill lyfta fram de mörka sidorna hos Mohammed i haditherna. För det andra är det en hjälp missiologiskt – i mötet med muslimer som är villiga att med ett öppet sinne samtala om tro.

Generellt uppmanar boken kristna att närma sig både Koranen och Mohammed med respekt. Koranen bör läsas och tolkas som en bok som är helig för många människor. Samtidigt menar man att Koranen har ett teologiskt budskap och fokus som avviker från Bibeln. Ida Glaser skriver att om Bibeln har förbunden, exodus och Messias som bärande teman så är Mohammed och hans profetämbete det bärande temat hos Koranen. Det gör Koranens budskap svår att förena med kristen teologi.

Bokens åttonde kapitel behandlar temat muslimer och frälsning. Här lyser Accads kerygmatiska förhållningssätt tydligt fram. Det är inte religion eller religiös identitet som är frälsande utan tron på Jesus. Det kristna uppdraget förstås inte som att skapa konvertiter utan att forma lärjungar till Jesus.

En intressant text har Grant Porter som författare. Han presenterar en forskning han har gjort på församlingssamfund i Mellanöstern där medlemmarna har muslimsk bakgrund. Han delar upp

dessa församlingar i kategorierna ”adopters”, ”negotiators” och ”reframers”. Adopters är de som upplever att de behöver lämna Islam och bli en del av Kristendomen för att följa Jesus. Ofta lämnar de även de kulturella uttryck som förknippas med Islam. Samtidigt har dessa människor svårt för att bli en del av existerande kristna församlingar där de ofta inte känner sig som hemma och i stället uppstår nya församlingar. Negotiators är de där det varierar lite mer vad i sin muslimska bakgrund de lämnar och vad de blir kvar i. Dessa kallar sig ofta inte för kristna. Den tredje gruppen, reframers, är de som ser sig som muslimska lärjungar till Jesus och inte tar avstånd från Islam i sin helhet eller muslimska religiösa praktiker. I stället gör de en slags omtolkning av Islam och Koranen med Jesus och Bibeln som tolkningslins. De blir kvar i sina befintliga familjer och gemenskaper och ses oftast av omgivningen som muslimer. Porter visar hur konturerna i dessa gemenskaper ter sig. Ibland är det svårt att definiera vem som är med och vem som inte är med. Ett återkommande förhållningssätt är att man fullt ut är en del av gemenskapen genom att vara en efterföljare till Jesus och att det tar sig i uttryck genom att man läser och lyder undervisningen från Jesus från evangelierna. Man förväntar sig också av varandra att var och en vittnar om tron på Jesus för sin omgivning. Det resulterar ofta i olika typer av förföljelse. En av de vanligaste källorna till förföljelse i Porters studie var den radikala fiendekärleken. När man inte längre följer omgivningens förväntan att hämnas en oförrätt eller att upprätthålla klanens heder innebär det ofta att man får betala ett högt pris.

Det nionde kapitlet handlar om Islam, muslimer och den andliga världen. Här behandlas både frågan om synkretism, där afrikanska muslimer utgör ett slags case, och mötet med muslimer som uttrycker behov av befrielse från demoniska makter. Behovet av befrielse beskrivs som ett återkommande tema hos personer som är engagerade i olika typer av mission och möter muslimer. Farah varnar för att essentialisera Islam genom att tala om att det skulle finnas en specifik andemakt bakom Islam som påverkar alla muslimer. Han menar i stället att man behöver möta alla människor där de är utifrån deras personliga behov. Även om det kan finnas återkommande mönster menar han att man måste se de unika karaktärsdragen hos varje person och varje persons bakgrund och berättelse. Farah menar också att ett essentialiserande och demoniserande av Islam leder till en relativisering av det personliga ansvaret för synd, avgudadyrkan och ockulta handlingar. Det är dessa saker som leder till demonisering, inte en muslimsk identitet.

The Religious Other är oerhört omfattande. På grund av det stora antalet författare (32) och det ännu större antalet texter (75) blir boken lite spretig. Det är svårt att komma ihåg vem som skriver vad. Det är även svårt att avgöra om en viss text ger uttryck för bokens huvudlinje eller författarens personliga perspektiv. Boken är dock fullmatad med intressanta insikter, kunskap och erfarenheter och kanske gör sig allra bäst som en uppslagsbok.

En fråga som väcks hos mig när jag läser den här boken är att jag inte riktigt tycker att Accad är konsekvent i relation till det han har skrivit tidigare. I avslutningen av hans bok Sacred Misinterpretation bygger han upp ett case för ett Mecka-betonat Islam som i fredens namn avfärdar Medina-texterna som tidsbundna medan Mecka-texterna är universella. I den här boken har han i stället ett historisk-kritiskt förhållningssätt och tar avstånd från hela uppdelningen mellan Mecka- och Medina-texter. Här avfärdar han hela den modellen som ett försök från muslimska exegeter att förstå det spretiga och ibland motsägelsefulla innehållet i Koranen.

The Religious Other har generellt en historisk-kritisk inställning till Mohammed, Islams historia och Koranen. Detta menar man är till hjälp för att möta muslimer med evangeliet och avvärjar polemik mot muslimer. Jag är inte helt övertygad. I min erfarenhet brukar inte fromma kristna vara speciellt förtjusta över ett historisk-kritiskt förhållningssätt till Bibeln och Jesus. Snarare ses det ofta som någon slags attack. Varför skulle det vara annorlunda för muslimer? Att säga till muslimer att haditherna i princip inte har någon historisk tillförlitlighet och att vi nästan inte kan veta någonting om Mohammed, om han ens har existerat, kommer inte att falla i god jord. Det är mycket möjligt att det ger uttryck för god vetenskaplig historisk forskning men risken är att det uppfattas precis lika polemiskt som att säga att Mohammed var en demonbesatt pedofil. Ett tema som återkommer genom boken är att vi ska möta muslimer utifrån var de befinner sig och vad de tror på, och inte utifrån en konstruerad bild av vad Islam är eller borde vara. Om de flesta muslimer har en traditionell förståelse av Mohammed, Islams historia och Koranen – borde inte den förståelsen då vara vår utgångspunkt i mötet och samtalet? Här tycker jag att boken drar åt olika håll. Det skulle kunna vara uttryck för att man har plockat in olika perspektiv för att skapa dynamik. Jag anser dock att dessa förhållningssätt lyfts fram på ett sådant centralt sätt genom boken att det blir motsägelsefullt i bokens övergripande budskap.

Källförteckning

Accad, Martin och Jonathan Andrews (red). 2020. *The Religious Other: A Biblical Understanding of Islam, the Qur'an and Muhammad*. Carlisle: Langham Global Library.